Portretten in Warmond (Wormerveer 1991)

Dit boek is niet zo maar een momentopname van het dorp geworden, noch een historische tijdopname. Het is meer een dwarsdoorsnede van het Warmondse leven, met foto's van mensen die je elke dag in het dorp kunt zien. Als je er maar oog voor hebt. Het zijn de winkeliers, de kunstenaars, de sporters, de burgemeester, de pastoor en de dominee die het boek vullen. Het zijn de inwoners zelf, die elk in hun eigen ambiance op de voorgrond staan. De schrijver Maarten 't Hart schreef een speciaal voorwoord over zijn ervaringen met fotografen en in het bijzonder met Els Hansen. Zijn roman, *Lotte Weeda* uit 2004, over een fotografe die de inwoners van Monward (anagram van Warmond) op de gevoelige plaat vastlegt, is in zijn geheel geïnspireerd op dit boek.

Hieronder wordt een selectie uit de 180 foto's in *Portretten in Warmond* afgebeeld. De foto's zijn gemaakt in de periode van november 1989 tot en met november 1990.
De foto's en de teksten zijn van Els Hansen, het voorwoord, dat hieronder is weergegeven, is van de hand van Maarten 't Hart.
Uitgeverij: Stichting Uitgeverij Noord-Holland, Wormerveer, 1991.

DUBBELPORTRET

'Fotografen', heeft de Amerikaanse schrijfster Flannery O'Çonnor gezegd, 'zijn het laagste gedierte des velds.' Ze had kennelijk slechte ervaringen met deze beroepsgroep. Eerlijk gezegd geldt dat ook voor mij. De ervaring leert dat fotografen, meestal gehuld in spijkerpak, voorrijden in stationcars - vroeger overigens bij voorkeur in een Citroën DS omdat die met zijn luchtkussenvering de apparatuur schokbestendig vervoerde - en daaruit zonder veel plichtplegingen omhangen met twee of drie toestellen naar binnen benen, uitkijkend naar een witte, blinde muur. Daar word je dan voor neergezet en razendsnel worden twee tot drie filmrolletjes volgeschoten. Meestal weten ze amper wie je bent. Als ze in mijn geval al een naam ter beschikking hebben, noemen ze me Van 't Hart. Van belang is voor hen slechts de datum waarop de foto moet worden ingeleverd - meestal overmorgen - en de naam van de man - dit kan een interviewer of artikelenschrijver zijn die de opdracht heeft gegeven – aan wie de foto moet worden overhandigd.

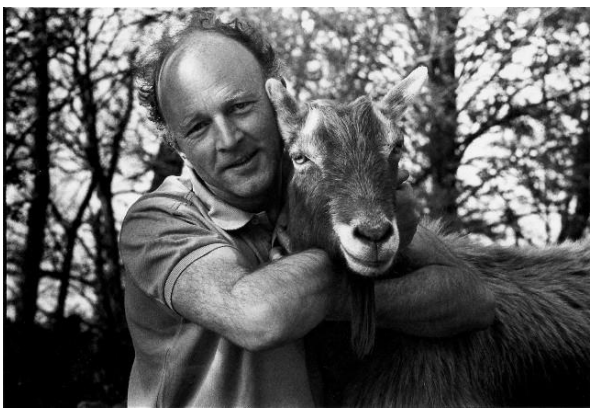

Het resultaat van zo'n bliksemactie is doorgaans miserabel. Blijkbaar moet je iemand enigszins kennen voor je hem kunt fotograferen. En zelfs als een fotograaf er wel de tijd voor neemt en wat met je praat voor hij begint te schieten, loop je nog grote risico's. Mijn ervaring is dat fotografen die kleiner zijn dan ik – en de meesten zijn kleiner, want ik meet één meter vijfentachtig – en mij dientengevolge van onderop fotograferen, een minder goed resultaat boeken dan boomlange kerels. Daarom is het ook altijd hachelijk om door een fotografe te worden vereeuwigd. Vrouwelijk fotografen zijn namelijk altijd kleiner dan ik. Overigens komt het maar zelden voor dat een krant of tijdschrift een vrouw op je af stuurt. Jammer, want

vrouwen zullen je nooit zonder een stom woord te zeggen tegen de muur zetten.
Komt er een fotograaf die kleiner is dan zorg ik ervoor dat ik of zit of hurk of zo ver mogelijk bij hem vandaan sta als hij fotografeert.
Mijn ervaring is ook dat een fotograaf die 'het plaatje' binnen wil maken, slechter resultaat boekt dan één die dadelijk besluit om in de open lucht te fotograferen. Openluchtfotografen praten en wandelen ook meer dan binnenhuisfotografen en alleen al daardoor komt je kop niet als een ontstoken meloen op de foto terecht. Foto's waarbij ik achter de piano zit, mislukken bijna altijd omdat fotografen, door hun beroep tot kijkers gedeformeerd en daardoor tot luisteren niet meer in staat, niet van echte muziek houden.
Overigens moet ik hierbij eerlijkheidshalve vermelden dat Ronald Sweering wel een goede foto van mij achter de piano heeft gemaakt. Maar die zei dan ook van te voren dat ik niet moest denken dat hij in een vloek en een zucht een foto van mij zou kunnen maken. 'Het kost een hele dag', zei hij. Hij kwam, bracht zijn vrouw mee, dronk koffie, kletste urenlang, en maakte toen pas een paar voortreffelijke foto's.
Het lijkt zo simpel, een druk op de knop is genoeg, maar wat een risico's loop je als een fotograaf je verzoekt om je te mogen portretteren! Toen Els Hansen voor de eerste keer mijn erf opreed, had ik er een hard hoofd in dat ze van mij een goede foto zou kunnen maken. Weliswaar reed ze niet in zo'n stationcar vol apparatuur (dat vond ik een goed teken), maar ze was kleiner dan enige andere fotograaf die zijn lens op mij gericht had. Alleen als ik op een

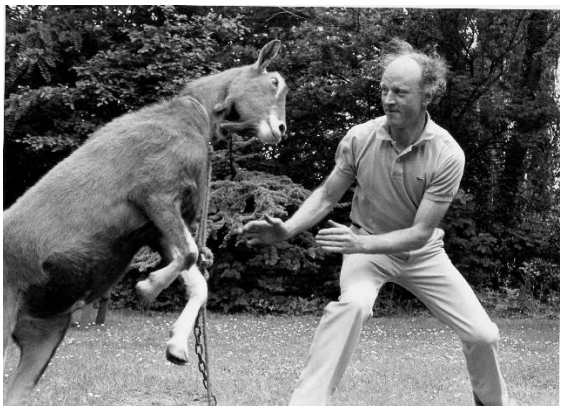

stoof ga zitten, dacht ik, kan Els Hansen van mij een goede foto maken. Maar ik merkte al gauw dat er van een stoof geen sprake kon zijn. Ze wilde mij fotograferen, vechtend met mijn bok.Ze motiveerde dat met de opmerking: 'Huisdier en eigenaar groeien qua uiterlijk vaak naar elkaar toe en met het maken van een dubbelportret kan het resultaat hiervan worden vereeuwigd.' Dat sprak mij wel aan, want op congressen van diergedragsdeskundigen had ik ook al vaak vastgesteld dat de onderzoeker gaat lijken op het dier waar hij mee werkt. Daarom ook ben ik gestopt met onderzoek aan ratten. Overigens hoeft de gelijkenis tussen proefdier en onderzoeker zich niet tot het uiterlijk te beperken. Op één van onze congressen liep een Engelsman rond die iedereen vertelde dat hij met 'pole-cats' werkte. De man liet onophoudelijk krachtig geurende winden zodat het niet eens nodig was om er een

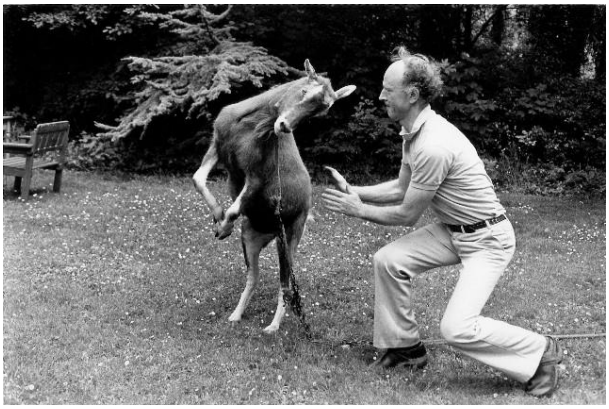

woordenboek bij te halen om te weten dat de ‘pole-cat’ in het Nederlands bunzing heet. Zo’n ambitieus plan om de grote gelijkenis tussen mij en mijn bok vast te leggen had overigens nog nooit enige andere fotograaf ooit durven opperen! Als een fotograaf in mijn geval al een idee heeft dan is het om mij op een kerkhof te vereeuwigen. Blijkbaar is er alleen met een grafsteen als achtergrond nog iets van mij te maken. Maar Els wilde niet naar het overigens dankzij zijn ruïne zo romantische en liefelijke Warmondse kerkhof. Els wilde mij ‘met de geit’. Ik waarschuwde Els, ik zei haar: ‘Dat lukt niet, die bok springt en stoeit niet op commando en als je een fototoestel op hem richt, rent hij naar de lens omdat hij dan denkt dat hem een koolstronk wordt aangeboden’. Zoals alle fotografen – en filmers, die zijn nog erger, die geloven dat alles kan – bleek ze heel eigenwijs; ze geloofde rotsvast dat het haar zou lukken om een dubbelportret van mij en mijn bok te maken. Wonder boven wonder bleek de bok bij die eerste fotografeersessie bereid om te stoeien en Els fotografeerde ons. Fotografen, is mijn ervaring, komen nooit terug. Ze zijn altoos na één sessie tevreden. Ze denken dat je, als je drie filmrolletjes volschiet, te allen tijde wel één goede foto erbij zult hebben. Els Hansen echter kwam spoedig na de eerste fotosessie andermaal mijn erf oprijden. ‘De foto’s waren goed gelukt’, zei ze, ‘maar de achtergrond deugde niet’. Ik was verbaasd. dat was me nog nooit eerder overkomen: een fotograaf die terugkomt en het werk wil overdoen! Bij de tweede sessie wilde de bok evenwel niet stoeien of vechten. Elke keer als Els haar toestel op hem richtte, rende hij naar haar toe met de bedoeling zich aan haar tegoed te doen. Toen het hem niet lukte om haar toestel weg te schrokken, greep hij haar tijgersjaaltje en at dat rustig op. Els verweet mij naderhand dat ik niet had ingegrepen, dat ik de bok rustig aan haar sjaaltje had laten knabbelen – een heel duur sjaaltje, verzekerde ze mij. Maar wat had ik moeten doen? Na één hap is zo’n sjaaltje toch al vernield, en als je het textiel uit zo’n bokkebek trekt is het toch ook gescheurd. Bovendien was het wel een leuk gezicht om die bok vredig een dure sjaal te zien verorberen. En daarbij komt dat de bok mij al zo vaak met zijn geen bloemknop sparende vraatzucht ernstig heeft gedupeerd. (hij heeft onder andere aangetekende brieven, onvervangbare krantenknipsels en eenmaal zelfs een platenhoes uit mijn handen gerukt en haastig weggeschrokt) dat ik het wel leuk vond om te zien hoe een ander door zijn niets ontziende gulzigheid wordt getroffen. Het is overigens jammer dat Els die maaltijd niet gefotografeerd heeft. Verontwaardiging zat kennelijk in de weg.

Els ging die tweede keer zonder sjaal en zonder foto’s mijn erf af. Ze kwam een derde keer. De bok stoeide en vocht, liep mij omver, liep gelukkig ook Els een paar maal omver en vallend en opstaand maakte Els vele foto’s. Ze bleken prachtig gelukt. Één kleine moeilijkheid. Mijn kleding bleek niet geheel in orde. Mijn gulp stond open. ‘waarom heb je me dat niet gezegd?’ vroeg ik Els. Ze zei: ‘Daar let ik alleen bij heel oude mannetjes op’. Dientengevolge bleek een vierde sessie noodzakelijk. Daarbij komt dat ze, nadat de bok haar sjaal als tussendoorhapje had genuttigd, wilde laten zien dat het dier niet alleen haar maar ook mij gemakkelijk de baas kon. Zodoende sta ik nu op de foto als iemand die het onderspit

delft tegen zijn eigen bok. Het is niet voor niets dat Flannery O'Connor waarschuwt voor fotografen!

Maarten t Hart.

Links: Willem van Dijk, taxi- en rijschoolhouder. Rechts: Monica Elias - van Panthaleon van Eck, beeldhouwster.

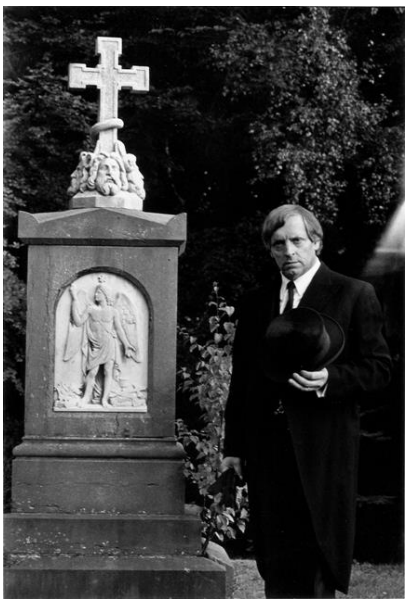

Links: C.L.M. van Veen, begrafenisondernemer.

Rechts: Broeder Augustinus-Koning, redemptorist , in de tuin van 'Mariëngaerde'.

Links: Kees van Rijn, het binnenhalen van de koeien van de Zwanburgerpolder in de bekbok.
Rechts: Koos Heemskerk, bloembollenkweker.

Links: Echtpaar Van Schie-Heemskerk met hun trots op het veldje bij hun boerderij in de Jan Steenlaan.

Rechts: Arie van der Drift, cafetariahouder en palingroker.

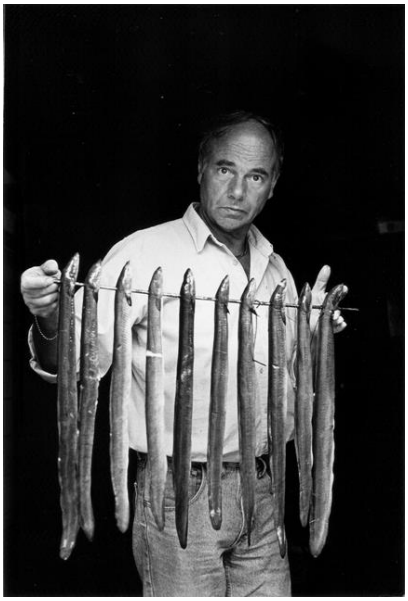

Links: De grote en kleine zuster, oud-kleuterleidsters op de Bisschopslaan van het oud-seminarie nu een kloosterbejaardenoord Mariënweide en een verpleeghuis Mariënhaven.

Rechts: Geb Ramp, oud-bollenkweker , -boer en mollenvanger.

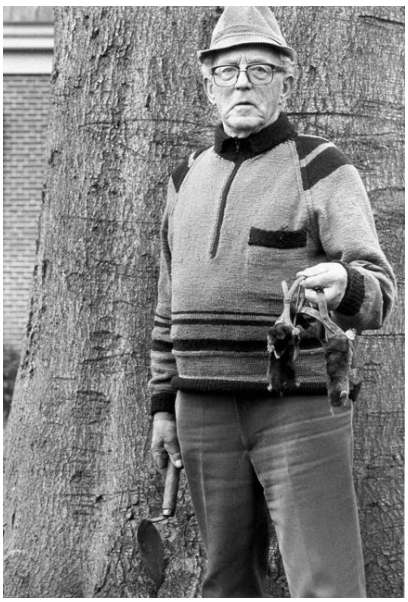

Links: J.P.P. Heemskerk, in zijn winterstal. Rechts: C.S. Krantz voor haar ouderlijk kasteel. Sinds 1960 is het verbouwd tot zeven wooneenheden.

Links: Jan Tijsen, boomchirurg, mollen- en rattenvanger en jager.

Rechts: Weduwe W.J. van Rijn-van Schie, boerin.

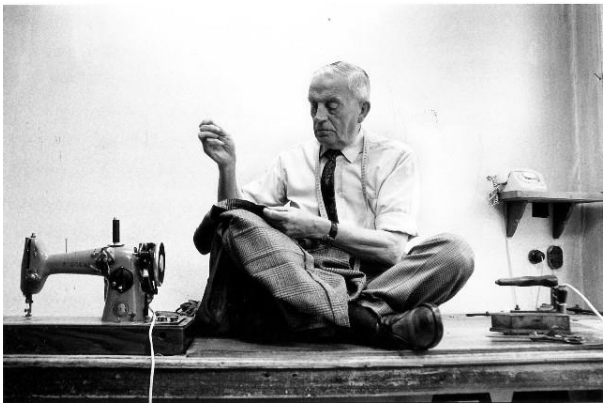

Links: J.A. Kivits, kleermaker. Rechts: Echtpaar Dijsselbloem, restaurateurs.

Links: E.C. Hoogervorst, pastoor van de St. Matthiaskerk.

Rechts: Joh. Breedijk, oud-bloemenkweker, onderhoudt de begraafplaats bij de oude ruïne.

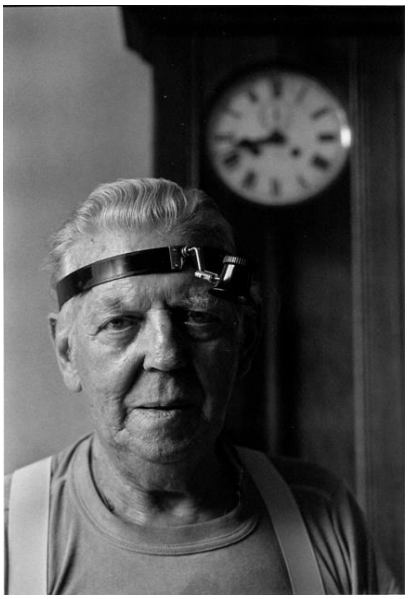

Links: J. Brakels, horloge-maker.
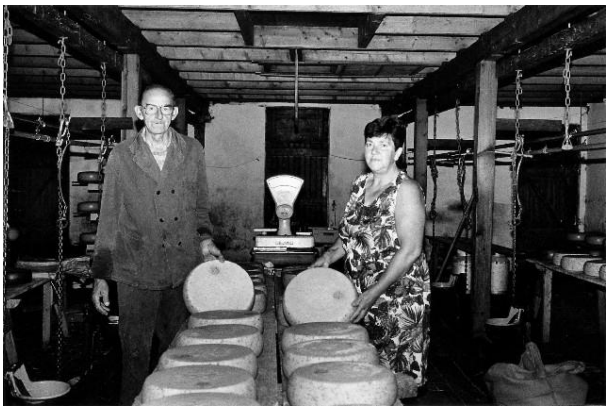
Rechts: Echtpaar Warmerdam in hun kaasboerderij.